

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. gruodžio 18 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija — 19 straipsnio 2 dalis — Direktyva 2004/83/EB — Būtiniausi pabėgėlių statuso ar papildomos apsaugos statuso suteikimo standartai — Papildomą apsaugą galintis gauti asmuo — 15 straipsnio b punktas — Prašytojo kankinimas, nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas jo kilmės šalyje — 3 straipsnis — Palankesni standartai — Sunkia liga sergantis prašytojas — Tinkamo gydymo nebuvimas kilmės šalyje — 28 straipsnis — Socialinė apsauga — 29 straipsnis — Sveikatos priežiūros paslaugos“

Byloje C-542/13

dėl *Cour constitutionnelle* (Belgija) 2013 m. rugsėjo 26 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2013 m. spalio 17 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Mohamed M’Bodj

prieš

État belge

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, pirmininko pavaduotojas K. Lenaerts, kolegijų pirmininkai M. Ilešič, L. Bay Larsen (pranešėjas), T. von Danwitz, J.-C. Bonichot ir K. Jürimäe, teisėjai A. Rosas, E. Juhász, A. Arabadžiev, C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, M. Berger ir A. Prechal,

generalinis advokatas Y. Bot,

posėdžio sekretorius V. Tourrès, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. birželio 24 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- M. M’Bodj, atstovaujamo advokatės S. Benkhelifa,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pochet ir T. Materne, padedamų advokatų J.-J. Masquelin, D. Matray, J. Matray, C. Piront ir N. Schynts,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir B. Beutler,
- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos M. Michelogiannaki,

* Proceso kalba: prancūzų.

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos F.-X. Bréchet ir D. Colas,
— Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos baristerio C. Banner,
— Europos Komisijos, atstovaujamos M. Condou-Durande ir R. Troosters,
susipažinęs su 2014 m. liepos 17 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų (OL L 304, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 96, ir klaidų ištaisymai OL L 204, 2005, p. 24 ir OL L 278, 2011, p. 13) 2 straipsnio e ir f punktų, 15 ir 18 straipsnių, 20 straipsnio 3 dalies, 28 ir 29 straipsnių išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Mauritanijos piliečio M. M'Bodj ginčą su *État belge* dėl *Service public fédéral Sécurité sociale* (Federalinė visuomeninė socialinės apsaugos tarnyba) dėl atmesto jo prašymo suteikti pajamas pakeičiančią pašalpą arba integracijos pašalpą.

Teisinis pagrindas

Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija

- 3 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 3 straipsnyje „Kankinimo uždraudimas“ numatyta:

„Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas.“

Sąjungos teisė

- 4 Direktyvos 2004/83 5, 6, 9, 10, 24 ir 26 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(5) Tampere [Tamperės] išvados taip pat numato, kad taisyklės dėl pabėgėlio statuso turėtų papildyti priemonės dėl papildomų apsaugos formų, siūlančių atitinkamą statusą asmeniui, kuriam tokios apsaugos reikia.“

(6) Pagrindinis šios direktyvos tikslas yra užtikrinti, kad valstybės narės taikytų bendrus asmenų, kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos, nustatymo kriterijus ir garantuoti, kad tokiems asmenims visose valstybėse narėse būtų suteikta bent reikalingiausia pagalba.

<...>

(9) Į šios direktyvos taikymo sritį nepatenka tie trečiųjų šalių piliečiai arba asmenys be pilietybės, kuriems leidžiama pasilikti valstybių narių teritorijose ne dėl tarptautinės apsaugos poreikio, bet valstybės narės nuožiūra dėl užuojautos ar humanitarinių sumetimų.

(10) Ši direktyva paiso pagrindinių teisių ir principų, kurie yra pripažįstami Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje [(toliau – Chartija)]. Visų pirma ši direktyva siekia užtikrinti visišką pagarbą žmogaus orumui ir prieglobsčio prašytojų bei juos lydinių šeimos narių teisei į prieglobstį.

<...>

(24) Taip pat turėtų būti nustatyti būtinausi papildomos apsaugos statuso apibrėžimo ir apibūdinimo turinio standartai. Papildoma apsauga turėtų papildyti [Ženevoje 1951 m. liepos 28 d. pasirašytoje Konvencijoje dėl pabėgėlių statuso (Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, 1954, Nr. 2545, 189 tomas, p. 150)] numatytą pabėgėlių apsaugą.

<...>

(26) Pavojai, kurie paprastai gresia šalies gyventojams ar jų daliai, paprastai savaime nesukelia atskiros grėsmės, kuri galėtų būti kvalifikuojama kaip smurto veiksmai.“

5 Tos pačios direktyvos 2 straipsnio a, c, e, f ir g punktuose numatyta:

„Šioje direktyvoje:

a) „tarptautinė apsauga“ – tai pabėgėlio ar papildomos apsaugos statusas, kaip apibrėžta d ir f punktuose;

<...>

c) „pabėgėlis“ – trečiosios šalies pilietis, kuris dėl pagrįstos persekiojimo dėl rasės, religijos, tautybės, politinių pažiūrų ar priklausymo tam tikrai socialinei grupei baimės yra ne savo pilietybės šalyje ir negali arba dėl tokios baimės nepageidauja atsiduoti tos šalies globai [pasinaudoti tos šalies apsauga] <...>

<...>

e) „papildomą apsaugą galintis gauti asmuo“ – tai trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, kuris negali būti laikomas pabėgėliu, tačiau apie kurį pagrįstai galima manyti, kad jei jis arba ji būtų grąžintas (-a) į savo kilmės šalį, arba asmens be pilietybės atveju – į jo arba jos gyventą šalį, jam arba jai iškiltų realus pavojus patirti 15 straipsnyje apibrėžtus smurtinius veiksmus [apibrėžtą didelę žalą], <...> ir kuris arba kuri negali arba dėl tokio pavojaus nepageidauja pasinaudoti tos šalies apsauga;

f) „papildomos apsaugos statusas“ – tai valstybės narės suteikiamas trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pripažinimas papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu;

g) „tarptautinės apsaugos prašymas“ – tai trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pateiktas prašymas dėl valstybės narės apsaugos, kuris arba kuri, kaip galima suprasti, siekia pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso ir kuris arba kuri aiškiai neprašo kitokios rūšies apsaugos, kuri nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį ir kurios galima prašyti atskirai“.

6 Šios direktyvos 3 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės gali nustatyti arba išlaikyti palankesnius standartus, nustatant, kuris asmuo gali būti laikomas pabėgėliu ar papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu, taip pat ir nustatant tarptautinės apsaugos pobūdį [turinį], jei tie standartai neprieštarauja šios direktyvos nuostatoms.“

7 Tos pačios direktyvos 6 straipsnyje numatyta:

„Persekiojimo ar smurto dalyviai [Persekiojimo vykdytojai ar didelės žalos darytojais] yra šie:

- a) valstybė;
- b) valstybę ar žymią valstybės teritoriją valdančios partijos ar organizacijos;
- c) nevalstybiniai dalyviai [subjektai], jei galima įrodyti, kad a ir b punktuose minimi dalyviai [vykdytojai ar darytojai], įskaitant tarptautines organizacijas, negali arba nenori suteikti apsaugos nuo persekiojimo arba smurto [didelės žalos] <...>“

8 Direktyvos 2004/83 V skyriaus „Papildomos apsaugos reikalavimai“ 15 straipsnyje „Smurto veiksmai [Didelė žala]“ nustatyta:

„Smurto veiksmus [Didelę žalą] sudaro:

- a) mirties bausmė ar egzekucija arba
- b) prašytojo kankinimas, nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas kilmės šalyje; arba
- c) rimta ir asmeninė grėsmė civilio gyvybei ar asmeniui dėl neapgalvoto [nesirenkamojo] smurto tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu.“

9 Pagal šios direktyvos 18 straipsnį:

„Valstybės narės suteikia papildomos apsaugos statusą trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės, galinčiam gauti papildomą apsaugą pagal II ir V skyrius.“

10 Minėtos direktyvos 20 straipsnio 3 dalyje numatyta:

„Įgyvendindamos [VII skyriaus] nuostatas, valstybės narės atsižvelgia į savitą pažeidžiamų asmenų, pvz., nepilnamečių, vienišų [nelydimų] nepilnamečių, neįgalių asmenų, senyvų asmenų, nėščių moterų, vienišų tėvų su nepilnamečiais vaikais ir asmenų, kurie buvo kankinami, prievartaujami ar patyrė kitokį sunkų psichologinį, fizinį ar lytinį smurtą, situaciją.“

11 Tos pačios direktyvos 28 ir 29 straipsniuose, kurie yra jos VII skyriuje, nustatyta, kad asmenims, turintiems pabėgėlio ar papildomos apsaugos statusą, suteikiama būtina socialinė parama ir sveikatos priežiūros paslaugos.

Belgijos teisė

12 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos 1980 m. gruodžio 15 d. Įstatymas dėl užsieniečių atvykimo į šalies teritoriją, gyvenimo, įsikūrimo joje bei jų išsiuntimo iš šalies (toliau - 1980 m. gruodžio 1 d. įstatymas) 9ter straipsnio 1 dalyje skelbiama:

„Belgijoje gyvenantis užsienietis, įrodęs savo tapatybę pagal šio straipsnio 2 dalį ir sergantis liga, kuri kelia realų pavojų jo gyvybei ar sveikatai arba realią grėsmę patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį, kai jo kilmės šalyje ar šalyje, kurioje jis gyvena, nėra jokio tinkamo gydymo, gali ministrui ar jo įgaliotajam asmeniui pateikti prašymą leisti gyventi Belgijos Karalystėje.“

13 1980 m. gruodžio 15 d. Įstatymo 48/4 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Papildomos apsaugos statusas suteikiamas užsieniečiui, kuris negali būti laikomas pabėgėliu ir kuriam negali būti taikomas 9ter straipsnis, taip pat dėl kurio yra rimtų priežasčių manyti, kad išsiuntus jį į jo kilmės šalį ar asmens be pilietybės atveju – į šalį, kurioje jis paprastai gyveno, jam kiltų reali grėsmė patirti 2 dalyje nurodytą didelę žalą, ir kuris dėl šios grėsmės negali pasinaudoti šios šalies apsauga, jeigu jam netaikomos 55/4 straipsnyje nustatytos išimtys.

2. Didele žala laikoma:

- a) mirties bausmė ar jos vykdymas; arba
- b) prašytojo kankinimas, nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas kilmės šalyje; arba
- c) rimta ir asmeninė grėsmė civilio gyvybei ar asmeniui dėl nesirenkamojo smurto tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu.“

14 1987 m. vasario 27 d. Įstatymo dėl išmokų neįgaliems asmenims (toliau – 1987 m. vasario 27 d. įstatymas) 4 straipsnyje nustatyta:

„1. 1 straipsnyje numatytos išmokos gali būti skirtos tik asmeniui, turinčiam faktinę gyvenamąją vietą Belgijoje, kuris yra:

- 1° belgas;
- 2° Europos Sąjungos valstybės narės pilietis;

<...>

- 5° pabėgėlis <...>

<...>

2. Karalius gali dekretu, apsvaistytu Ministrų taryboje, jo nustatytomis sąlygomis išplėsti šio įstatymo taikymą kitoms asmenų, kurie turi faktinę gyvenamąją vietą Belgijoje, kategorijoms, nei numatytos 1 dalyje.

<...>“

15 2009 m. vasario 9 d. Karaliaus dekretu, kuriuo iš dalies keičiamas 2006 m. liepos 17 d. Karaliaus dekretas, įgyvendinantis 1987 m. vasario 27 d. Įstatymo dėl išmokų neįgaliems asmenims 4 straipsnio 2 dalį, nuo 2007 m. gruodžio 12 d. buvo išplėsta įstatymo taikymo sritis ir į ją įtraukti užsieniečiai, įrašyti į gyventojų registrą.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

16 M. M'Bodj atvyko į Belgiją 2006 m. sausio 3 d. Jis pateikė prieglobsčio prašymą, vėliau – prašymą leisti gyventi šalyje dėl sveikatos priežasčių, tačiau abu šie prašymai buvo atmesti. Jis kelis kartus skundė sprendimus, kuriais atmesti tie prašymai, bet nesėkmingai.

- 17 2008 m. gegužės 27 d. M. M'Bodj, remdamasis 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymo 9ter straipsniu, padavė naują prašymą leisti gyventi šalyje dėl sveikatos priežasčių; jis buvo grindžiamas sunkiomis pasekmėmis sveikatai po to, kai M. M'Bodj užpuolė Belgijoje. Šis prašymas 2008 m. rugsėjo 19 d. buvo pripažintas priimtiniu ir M. M'Bodj įrašytas į užsieniečių registrą.
- 18 Po to, kai M. M'Bodj buvo išduota bendroji pažyma dėl sumažėjusio pajėgumo dirbti ir prarastos autonomijos, 2009 m. balandžio 21 d. jis pateikė prašymą skirti pajamas pakeičiančią pašalpą ir integracijos pašalpą.
- 19 2009 m. spalio 5 d. *Service public fédéral Sécurité sociale* šį prašymą atmetė remdamasi tuo, kad M. M'Bodj neatitiko 1987 m. vasario 27 d. įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytų pilietybės sąlygų. Be to, ši tarnyba konstatavo, kad M. M'Bodj įrašytas į užsieniečių sąrašą, todėl neturi teisės įsikurti Belgijoje.
- 20 2009 m. gruodžio 31 d. M. M'Bodj sprendimą, kuriuo atmestas minėtas prašymas, apskundė *Tribunal du travail de Liège*.
- 21 Nepaisydama pareikšto skundo, 2010 m. gegužės 17 d. *Office des étrangers* leido M. M'Bodj pasilikti šalies teritorijoje neribotą laiką dėl sveikatos būklės.
- 22 2012 m. lapkričio 8 d. sprendimu *Tribunal du travail de Liège* nusprendė pateikti *Cour Constitutionnelle* prejudicinį klausimą; jis norėjo išsiaiškinti, ar 1987 m. vasario 27 d. įstatymo 4 straipsniu nepažeidžiamos kai kurios Belgijos konstitucijos nuostatos, siejamos su Direktyvos 2004/83 28 straipsnio 2 dalimi, tiek, kiek pagal ją neįgalūs asmenys, gyvenantys Belgijoje 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymo 9ter straipsnio pagrindu ir dėl to turintys pagal šią direktyvą suteiktą tarptautinės apsaugos statusą, negali gauti išmokų, o pabėgėliams, kurie, to teismo teigimu, naudojami ta pačia tarptautine apsauga, šios išmokos gali būti mokamos.
- 23 Sprendime kreiptis su prašymu priimti prejudicinį sprendimą *Cour constitutionnelle* konstatavo, kad nors jis jau sprendė dėl prejudicinio klausimo, susijusio su šių dviejų kategorijų asmenų skirtingu vertinimu, tuo atveju nereikėjo atsižvelgti į Direktyvą 2004/83.
- 24 Tokiomis aplinkybėmis *Cour constitutionnelle* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
 - „1. Ar <...> Direktyvos [2004/83] 2 straipsnio e ir f punktai, 15, 18, 28 ir 29 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad galimybė pasinaudoti šios direktyvos 28 ir 29 straipsniuose numatytais socialine apsauga ir sveikatos priežiūros paslaugomis turi būti suteikta ne tik asmeniui, kuriam jo prašymu nepriklausoma valstybės narės valdžios institucija suteikė papildomos apsaugos statusą, bet ir užsieniečiui, kuriam leidimą gyventi šios valstybės narės teritorijoje suteikė valstybės narės administracinės valdžios institucija ir kuris serga liga, keliančia realų pavojų jo gyvybei ar sveikatai arba realią grėsmę patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį, kai jo kilmės šalyje ar šalyje, kurioje jis gyvena, nėra jokio tinkamo gydymo?
 2. Jeigu į pirmąjį klausimą reikėtų atsakyti, kad jame apibūdintų abiejų kategorijų asmenims turi būti suteikta galimybė pasinaudoti nurodytais socialine apsauga ir sveikatos priežiūros paslaugomis, ar tos pačios direktyvos 20 straipsnio 3 dalis, 28 straipsnio 2 dalis ir 29 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinamos taip, kad valstybėms narėms nustatyta pareiga atsižvelgti į specifinę pažeidžiamų asmenų, kaip antai neįgaliųjų, padėtį reiškia, kad šiems turi būti skiriamos 1987 m. vasario 27 d. Įstatyme <...> numatytos išmokos atsižvelgiant į tai, kad socialinė parama dėl neįgalumo gali būti suteikta remiantis 1976 m. liepos 8 d. Organiniu įstatymu dėl socialinės paskirties visuomeninių centrų?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 25 Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 2004/83 28 ir 29 straipsnius, siejamus su šios direktyvos 2 straipsnio e punktu, 3, 15 ir 18 straipsniais, reikia aiškinti taip, kad valstybė narė privalo suteikti šiuose straipsniuose numatytą socialinę apsaugą ir sveikatos priežiūros paslaugas trečiosios šalies piliečiui, kuris turi leidimą gyventi šios valstybės narės teritorijoje pagal nacionalinės teisės aktus, kaip antai nagrinėjamus pagrindinėje byloje, kuriuose numatyta leisti gyventi minėtoje valstybėje narėje užsieniečiui, sergančiam liga, keliančia realų pavojų jo gyvybei ar sveikatai arba realią grėsmę patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį, kai šio užsieniečio kilmės šalyje ar trečiojoje šalyje, kurioje jis anksčiau gyveno, nėra jokio tinkamo gydymo.
- 26 Iš Direktyvos 2004/83 28 ir 29 straipsnių matyti, kad jie taikytini asmenims, turintiems pabėgėlio ar papildomos apsaugos statusą.
- 27 Tačiau, viena vertus, aišku, kad pagrindinėje byloje nagrinėjami nacionalinės teisės aktai nereglamentuoja leidimo gyventi šalyje suteikimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie bijo būti persekiojami, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/83 2 straipsnio c punktą, ir, kita vertus, jų dalykas nėra pabėgėlio statuso suteikimas trečiųjų šalių piliečiams, kuriems leista gyventi šalyje jų pagrindu.
- 28 Remiantis tuo darytina išvada, kad Belgijos Karalystė būtų įpareigota pagal šios direktyvos 28 ir 29 straipsnius suteikti šiuose straipsniuose nurodytas išmokas trečiųjų šalių piliečiams, kurie turi leidimą gyventi Belgijoje pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamus nacionalinės teisės aktus, tik tada, jeigu būtų galima laikyti, kad jų turimas leidimas gyventi šalyje prilygsta papildomos apsaugos statuso suteikimui.
- 29 Remiantis minėtos direktyvos 18 straipsniu, valstybės narės ši statusą suteikia trečiųjų šalių piliečiams, kurie tenkina sąlygas papildomai apsaugai gauti.
- 30 Šiuo klausimu primintina, kad Direktyvos 2004/83 15 straipsnyje apibrėžtos trys didelės žalos rūšys yra sąlygos, kurias tenkinančiam asmeniui gali būti suteikiama papildoma apsauga, jei, kaip numatyta šios direktyvos 2 straipsnio e punkte, galima pagrįstai manyti, jog prašytojui, jei būtų grąžintas į atitinkamą kilmės šalį, kiltų reali grėsmė patirti tokią žalą (sprendimų *Elgafaji*, C-465/07, EU:C:2009:94, 31 punktas ir *Diakité*, C-285/12, EU:C:2014:39, 18 punktas).
- 31 Pavojaus, kad pablogės trečiosios šalies piliečio sveikatos būklė, nesusijusio su tyčia neteikiamomis sveikatos priežiūros paslaugomis šiam trečiosios šalies piliečiui, nuo kurio pagrindinėje byloje nagrinėjami teisės aktai suteikia apsaugą, neapima minėtos direktyvos 15 straipsnio a ir c punktai, nes pagal šias nuostatas žala apibrėžiama atitinkamai kaip mirties bausmė ar jos vykdymas, taip pat rimta ir asmeninė grėsmė civilio gyvybei ar asmeniui dėl nesirenkamojo smurto tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu.
- 32 Direktyvos 2004/83 15 straipsnio b punkte didelė žala apibrėžiama kaip trečiosios šalies piliečio kankinimas, nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas jo kilmės šalyje.
- 33 Iš šios nuostatos aiškiai matyti, kad ji taikoma tik nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui, kurį gali patirti prašytojas savo kilmės šalyje. Tai reiškia, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas numatė, kad papildomą apsaugą galima suteikti tik tais atvejais, kai toks elgesys patirtas prašytojo kilmės šalyje.

- 34 Siekiant išaiškinti Direktyvos 2004/83 15 straipsnio b punktą, reikia atsižvelgti ne tik į šios direktyvos tikslus, bet ir į šios nuostatos kontekstą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Maatschap L.A. en D.A.B. Langestraat en P. Langestraat-Troost*, C-11/12, EU:C:2012:808, 27 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 35 Šios direktyvos 6 straipsnyje išvardyti didelės žalos darytojai, o tai patvirtina mintį, kad tokią žalą turi lemti trečiųjų asmenų elgesys, ir jis negali atsirasti tik dėl bendrų kilmės šalies sveikatos sistemos spragų.
- 36 Be to, minėtos direktyvos 26 konstatuojamojoje dalyje patikslinta, kad pavojai, kurie bendrai gresia šalies gyventojams ar jų daliai, paprastai savaime nesukelia atskiros grėsmės, kuri galėtų būti kvalifikuojama kaip didelė žala. Remiantis tuo darytina išvada, kad pavojaus, jog pablogės sunkia liga sergančio trečiosios šalies piliečio sveikatos būklė, nes jo kilmės šalyje neegzistuoja tinkamas gydymas, jeigu tai nėra atvejis, kai šiam trečiosios šalies piliečiui tyčia neteikiamos sveikatos priežiūros paslaugos, nepakanka, kad tas asmuo galėtų gauti papildomą apsaugą.
- 37 Šią išvadą taip pat patvirtina Direktyvos 2004/83 5, 6, 9 ir 24 konstatuojamosios dalys, iš kurių matyti, kad nors šia direktyva įtvirtinant papildomą apsaugą siekiama padidinti pabėgėlių apsaugą, numatytą pagal 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašytą Konvenciją dėl pabėgėlių statuso, nustatant asmenis, kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Diakité*, EU:C:2014:39, 33 punktą), į jos taikymo sritį nepatenka asmenys, gavę leidimą gyventi valstybių narių teritorijoje dėl kitų priežasčių, t. y. tos valstybės nuožiūra dėl užuojautos ar humanitarinių sumetimų.
- 38 Šio aiškinimo negali paneigti pareiga Direktyvos 2004/83 15 straipsnio b punktą aiškinti laikantis Chartijos 19 straipsnio 2 dalies (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Abed El Karem El Kott ir kt.*, C-364/11, EU:C:2012:826, 43 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką), pagal kurią niekas negali būti perkeltas, išsiųstas ar išduotas į valstybę, kur gali patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį, ir atsižvelgiant į EŽTK 3 straipsnį, kurį ji iš esmės atitinka (Sprendimo *Elgafaji*, EU:C:2009:94, 28 punktas).
- 39 Šiuo atžvilgiu, žinoma, reikia pažymėti, kad iš Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos matyti, jog nors kitos valstybės piliečiai, dėl kurių priimtas sprendimas išsiųsti, iš principo negali remtis teise likti valstybės teritorijoje tam, kad galėtų toliau naudotis šios valstybės teikiama socialine, medicinine ar kita parama ir paslaugomis, sprendimas išsiųsti sunkia fizine ar psichine liga sergantį užsienietį į šalį, kurioje yra mažiau šios ligos gydymo galimybių nei minėtoje valstybėje, gali kelti klausimą, ar nepažeistas EŽTK 3 straipsnis, tik ypač išskirtiniais atvejais, kai egzistuoja privalomosios humanitarinės priežastys neišsiųsti asmens (žr., be kita ko, 2008 m. gegužės 27 d. EŽTT sprendimo *N. / Jungtinė Karalystė*, 42 punktą).
- 40 Todėl aplinkybė, kad sunkia liga sergantis trečiosios šalies pilietis pagal EŽTK 3 straipsnį, kaip jis aiškinamas Europos Žmogaus Teisių Teismo, ypač išskirtiniais atvejais negali būti išsiųstas į šalį, kurioje nėra tinkamo gydymo, nereiškia, kad jam turi būti leidžiama gyventi valstybėje narėje suteikiant papildomą apsaugą pagal Direktyvą 2004/83.
- 41 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, Direktyvos 2004/83 15 straipsnio b punktą reikia aiškinti taip, kad jame apibrėžta didelė žala neapima situacijos, kai nežmonišką ar žeminantį elgesį, kaip antai nurodytą pagrindinėje byloje nagrinėjamuose teisės aktuose, kurių sunkia liga sergantis prašytojas gali patirti grįžęs į savo kilmės šalį, lemia aplinkybė, kad toje šalyje nėra tinkamo gydymo, o ne tai, kad šiam prašytojui tyčia neteikiamos sveikatos priežiūros paslaugos.
- 42 Vis dėlto pagal šios direktyvos 3 straipsnį valstybėms narėms leidžiama nustatyti arba išlaikyti palankesnius standartus sprendžiant, kurie asmenys tenkina sąlygas papildomai apsaugai gauti, tačiau tik jeigu tie standartai neprieštarauja minėtos direktyvos nuostatomis (šiuo klausimu žr. Sprendimo *B ir D*, C-57/09 ir C-101/09, EU:C:2010:661, 114 punktą).

- 43 Tačiau Direktyvos 2004/83 3 straipsnyje numatyta išlyga draudžia valstybei narei nustatyti arba išlaikyti nuostatas, pagal kurias galima suteikti joje numatytą papildomą apsaugą turinčio asmens statusą sunkia liga sergančiam trečiosios šalies piliečiui, dėl pavojaus, kad pablogės jo sveikatos būklė kilmės šalyje nesant tinkamo gydymo, nes tokios nuostatos nesuderinamos su šia direktyva.
- 44 Iš tiesų atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta šio sprendimo 35–37 punktuose, su Direktyvos 2004/83 bendra struktūra ir tikslais būtų nesuderinama suteikti joje numatytą statusą trečiųjų šalių piliečiams, kurių padėtis visiškai nesusijusi su ta, dėl kurios nusprendžiama suteikti tarptautinę apsaugą.
- 45 Remiantis tuo darytina išvada, kad tokie teisės aktai, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, pagal šios direktyvos 3 straipsnį negali būti laikomi palankesniais standartais, pagal kuriuos sprendžiama, kurie asmenys gali naudotis papildoma apsauga. Taigi, trečiųjų šalių piliečiai, kuriems leidžiama gyventi šalyje pagal tokius teisės aktus, nelaikomi turinčiais papildomos apsaugos statusą, dėl kurio jiems būtų taikytini tos direktyvos 28 ir 29 straipsniai.
- 46 Beje, kaip paaiškinta minėtos direktyvos 9 konstatuojamojoje dalyje, tokio valstybės narės nacionalinės apsaugos statuso suteikimas dėl kitų, nei šios direktyvos 2 straipsnio a punkte numatytas tarptautinės apsaugos poreikis, priešasčių, t. y. valstybės narės nuožiūra dėl užuojautos ar humanitarinių sumetimų, nepatenka į jos taikymo sritį (Sprendimo *B ir D*, EU:C:2010:661, 118 punktą).
- 47 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, į pirmąją klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2004/83 28 ir 29 straipsniai, siejami su jos 2 straipsnio e punktu, 3, 15 ir 18 straipsniais, turi būti aiškinami taip, kad valstybė narė neprivalo užtikrinti šiuose straipsniuose numatytą socialinės apsaugos ir sveikatos priežiūros paslaugų trečiosios šalies piliečiui, turinčiam leidimą gyventi šios valstybės narės teritorijoje pagal nacionalinės teisės aktus, kaip antai nagrinėjamus pagrindinėje byloje, kuriuose numatyta minėtoje valstybėje narėje leisti gyventi užsieniečiui, sergančiam liga, keliančia realų pavojų jo gyvybei ar sveikatai arba realią grėsmę patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį, kai šio užsieniečio kilmės šalyje ar trečiojoje šalyje, kurioje jis anksčiau gyveno, nėra jokio tinkamo gydymo, jeigu tai nesusiję su tyčia šiam prašytojui neteikiamomis sveikatos priežiūros paslaugomis.

Dėl antrojo klausimo

- 48 Atsižvelgiant į atsakymą į pirmąją klausimą, nereikia atsakyti į antrąją klausimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 49 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų 28 ir 29 straipsniai, siejami su jos 2 straipsnio e punktu, 3, 15 ir 18 straipsniais, turi būti aiškinami taip, kad valstybė narė neprivalo užtikrinti šiuose straipsniuose numatytą socialinės apsaugos ir sveikatos priežiūros paslaugų trečiosios šalies piliečiui, turinčiam leidimą gyventi šios valstybės narės teritorijoje pagal nacionalinės teisės aktus, kaip antai nagrinėjamus pagrindinėje byloje, kuriuose numatyta minėtoje valstybėje narėje leisti gyventi užsieniečiui, sergančiam liga, keliančia realų pavojų jo gyvybei ar sveikatai arba realią grėsmę patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį, kai šio

užsieniečio kilmės šalyje ar trečiojoje šalyje, kurioje jis anksčiau gyveno, nėra jokio tinkamo gydymo, jeigu tai nesusiję su tyčia šiam prašytojui neteikiamomis sveikatos priežiūros paslaugomis.

Parašai.